

Πραϊδου παρεμβολή διατάξεως περί ισχύος τῶν ἐθίμων -κατά παράβασιν τῶν ἔτι ἰσχυουσῶν διατάξεων τοῦ Πολιτικοῦ Συντάγματος τῆς Ἑλλάδος τοῦ 1827- ἐστοιχεῖτο πρὸς τὴν ἀρχικὴν πρόθεσιν τοῦ von Maurer νά συντάξη Ἀστικὸν Κώδικα διὰ τὴν Ἑλλάδα βάσει καὶ τῶν γενικώτερον ἰσχυόντων ἐθίμων. Ἡ προβληθεῖσα πάντως ὑπὸ τοῦ Γραμματέως τῆς Δικαιοσύνης ἐπίσημος αἰτιολογία εἶναι ἐνδιαφέρουσα:

«*J' ai pensé qu' il était nécessaire de maintenir en vigueur jusqu' à ce qu' un nouveau Code Civil soit promulgué, quelques coutumes qui depuis long tems dominaient en Grèce et dont l' abrogation ne pourrait avoir de bonnes suites*»²¹. Μὲ ἄλλους λόγους ἡ διατήρησις τῶν ἐθίμων κατὰ τὸν ἀρμόδιον ὑπουργὸν ἀπετέλει ἐγγύησιν διαφυλάξεως τῆς κοινωνικῆς γαλήνης καὶ πιθανῶς τῆς δημοσίας τάξεως, ἐξ ἐνδεχομένης διαταράξεως τῶν κρατουςῶν συνηθειῶν.

Τὴν σχετικὴν Ἀναφορὰν τοῦ Γ. Πραϊδου ἐδημοσίευσεν ὁ Ἰάκ. Βισβί-
ζης, συνοδευομένην ἀπὸ σχέδιον τοῦ διατάγματος. Τοῦτο περιελάμβανε τέσσαρα ἄρθρα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἄρθρον 2 προέβλεπεν ὅτι: «*Les coutumes générales qui auraient été sanctionnées par l' usage de longues années ou par des arrêts, prevaudront sur les dispositions d' Armenopule relatives au même sujet*», ἐνῶ τὸ ἄρθρον 3 εἶχεν ὡς ἐξῆς: «*Les dispositions de l' Armenopule qui adoptent les coutumes particulières sont abrogées*». Τὰ δημοσιευθέντα ὑπὸ τοῦ Ἰακ. Βισβίζη κείμενα, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὰς ἐνδείξεις τοῦ ὑπηρεσιακοῦ πρωτοκόλλου τῆς ἀρμοδίας ὑπηρεσίας, προέρχονται ἐκ τοῦ ἀρχείου τῆς Γραμματείας τῆς Δικαιοσύνης καὶ ἀποτελοῦν προετοιμασμένα ὑπηρεσιακὰ σχέδια, πρὶν ἢ ὑπογραφοῦν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ²².

Εἰς τὰ Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους καὶ εἰς τὸν σχετικὸν φάκελλον, προερχόμενον ἐκ τοῦ ἐπισήμου ἀρχείου τῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀντιβασιλείας, τὸ ὑποβληθέν τελικῶς σχέδιον τοῦ διατάγματος περιλαμβάνει μόνον τρία ἄρθρα²³. Τὸ 3ον ἄρθρον τοῦ πρώτου σχεδίου τῆς Γραμματείας τῆς Δικαιοσύνης προφανῶς ἀπηλείφθη πρό ἔτι τῆς ὑποβολῆς τῆς προτάσεως πρὸς τὴν Ἀνωτάτην Ἀρχοντίαν τοῦ Κράτους. Εἰκάζομεν ὅτι τὸ πρῶτον Σχέδιον συνέταξεν ὡς πρότασιν ὁ ἀρμόδιος εἰσηγητὴς ἐπὶ τῶν σχετικῶν θεμάτων Κωνστ. Προβελέγγιος, ὁ ὁποῖος καὶ προσυπέγραψε τὴν Ἀναφορὰν τοῦ Γραμματέως τῆς Δικαιοσύνης Γ. Πραϊδου (καὶ ὁ ὁποῖος εἶχε σπουδάσει νομικά εἰς τὴν Γερμανίαν). Ὁ συντάκτης τοῦ πρώτου Σχεδίου ἔκρινε σκόπιμον νά διευκρινήσῃ ὅχι

21. Βλ. Ἰ. Τ. Βισβίζη, «Τὸ Ὑπουργικὸν Σχέδιον», σελ. 2 - 3. Πρβλ. ΓΑΚ, Ὁδων. Ἀρχεῖον, Ὑπ. Δικαιοσύνης, Φ. 4 («*Das Gesetzbuch des Armenopoulos*»).

22. Βλ. Ἰ. Τ. Βισβίζη, «Τὸ Ὑπουργικὸν Σχέδιον», σελ. 2.

23. Βλ. ΓΑΚ, Ὁδων. Ἀρχεῖον, Ὑπ. Δικαιοσύνης, Φ. 4.

μόνον τὰς διατάξεις τοῦ Ἀστικοῦ Δικαίου αἱ ὅποσαι δὰ ἴσχυον ἐφεξῆς, ἀλλὰ καὶ νὰ διευκρινήσῃ ποῖαι δέν δὰ ἴσχυον πλέον. Πρὸς τοῦτο συμπεριέλαβε καὶ τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 3, περί τῆς μή ἐφαρμογῆς τῶν διατάξεων τῆς Ἐξαβίβλου ὡς πρὸς τὰ εἰδικὰ τοπικά ἔθιμα, πρὸς ἄρσιν πάσης ἀμφιβολίας.

Ἀφοῦ τό ἀρχικόν ἐκ τεσσάρων ἄρθρων σχέδιον τοῦ διατάγματος ὑπεβλήθη εἰς τόν Γραμματέα τῆς Δικαιοσύνης Γ. Πραϊῖδην, ὁ τελευταῖος, προφανῶς ἀκολουθῶν προσωπικήν ἀντίληψιν περί τῆς γενικωτέρας εἰσαγωγῆς τῶν ἐθίμων εἰς τό νέον νομικόν πλαίσιον, ἔκρινε σκόπιμον νὰ ἀπαλειφθῇ τό ἄρθρον 3 τοῦ πρώτου Σχεδίου. Πιθανολογοῦμεν ὅτι αὐτό συνέβη, καθὼς ὁ ἴδιος, πέρα τῆς πολιτικῆς θεάσεως τοῦ σχετικοῦ νομικοῦ θέματος, εἶχε σπουδάσει νομικά εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ προφανῶς ἦτο ὁπαδός τῆς Ἱστορικῆς Σχολῆς τοῦ Δικαίου. Ἐξ ἄλλου, εἶναι τουλάχιστον παράδοξον ὅτι μόλις 15 ἡμέρας μετὰ τὴν σύστασιν τῆς Νομοθετικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τὴν ἀνάθεσιν εἰς αὐτὴν τῆς προσαρμογῆς τοῦ Γαλλικοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος εἰς τὰς ἐλληνικάς ἀνάγκας καὶ συνθήκας, ὁ ἀρμόδιος Γραμματεὺς τῆς Δικαιοσύνης εἰσηγεῖτο τὴν προσωρινὴν ἰσχύν τῶν ἐθίμων ἐπὶ θεμάτων Ἀστικοῦ Δικαίου, διὰ τῆς παραβάσεως τῆς συνταγματικῆς διατάξεως καὶ τῆς ρητῆς βουλήσεως τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Ἑθνους ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ νεωτέρου ἀνεξαρτήτου Ἑλληνικοῦ Κράτους. Κατὰ ταῦτα, τό σχεδιασθέν νομοθετικόν διάταγμα ἐμορφοῦτο ὡς συντακτικὴ πρᾶξις. Ἡ ἐνέργεια τοῦ Πραϊῖδου ἐπιτρέπει τὴν εἰκασίαν ὅτι ἤδη σημαντικὴ μερίς Ἑλλήνων νομικῶν ἀντέδρα εἰς τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ Γαλλικοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος ὡς θεμελιακῆς βάσεως τοῦ νέου ἐλληνικοῦ ἀστικοῦ δικαίου.

Κατὰ τὴν 19ην/31ην Ἰανουαρίου 1835 τό Συμβούλιον τῆς Ἀντιβασιλείας ἀπεδέχθη, μετὰ τινων τροποποιήσεων εἰς τό ἀκροτελεύτιον ἄρθρον, ὡς πρὸς τὴν διαδικασίαν ἐκτελέσεως τοῦ νομοθετικοῦ διατάγματος καὶ ὑπὸ τὴν αἵρεσιν ἐγκρίσεως τούτου ὑπὸ τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, τό Σχέδιον τοῦ Γραμματέως τῆς Δικαιοσύνης Γ. Πραϊῖδου καὶ ὑπέγραψε τό ὑποβληθέν κείμενον. Τό περιεχόμενον τῆς κατὰ τὰ τότε συνηδιζόμενα ἐκδοθείσης περί τῆς ἐγκρίσεως τῆς ὑπουργικῆς προτάσεως Βασιλικῆς Ἀποφάσεως ὑπ' ἀριθμ. 21160 ἔχει ὡς ἐξῆς:

R.P. 21160

Otto etc.

Dem unterm 15./ 27. d. <ieses> M. <onats> vorgelegten Entwurf einer Verordnung über die Gültigkeit des Gesetzbuches des Armenopulos haben Wir in der anliegenden Redaktion Unsere Genehmigung erttheilt. Die mit Unserer Sanktion versehene Ausfertigung des Gesetzes liegt

ebenfalls eventuell bei, um sie bekannt machen zu lassen, nachdem sie im Ministerrathe berathen, ohne Bedenken gefunden und von sämmtlichen Ministern contrasigniert werden sein wird. Das Justizministerium hat im Ministerrath hierüber förderlichst Vortrag zu erstatten.

Athen, 19./31. Jänner 1835

*Armansperg v. Kobell v. Heideck
Greiner*

An dem Ministerrathen

Exp. 1.Feb. 35 Waschmit.<itius>²⁴

Τό εἰς τήν γερμανικήν ὑπογραφέν πρωτότυπον τοῦ περί τοῦ Ἀστικοῦ Δικαίου ὑπό αἵρεσιν ἐν λόγῳ Σχεδίου Νομοθετικοῦ Διατάγματος εἶχεν ὡς ἐξῆς:

ad 21160 ad 21759

An das Justizministerium

Das Gesetzbuch des Armenopulos betr.

Otto

von Gottes Gnaden

König von Griechenland

Auf den Antrag Unsers Staatssekretärs der Justiz u.<nd> nach Vernehmung Unsers Ministerraths, haben Wir verordnet u.<nd> verordnen wie folgt:

1. Die Hexabiblos des Armenopulos soll insoweit ihr Inhalt das Civilrecht betrifft, bis zur Bekanntmachung des bürgerlichen

24. Ἐπισημειωματικῶς ἐπὶ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 236 ἀπὸ τῆς 15ης/27ης Ἰανουαρίου 1835 Ἀναφορᾶς τοῦ Γραμματέως τῆς Δικαιοσύνης πρὸς τὸν Βασιλέα, ὑποβληθείσης κατὰ τὴν 27 Ἰουνίου 1835, R. P. 21160 mit 1. Beil., Γ.Α.Κ., Ὁδων. Ἀρχεῖον, Ὑπ. Δικαιοσύνης, Φ. 4. Ἐκ τῆς ἡμερομηνίας τῆς Εἰσηγητικῆς Ἐκδέσεως (15/27 Ἰανουαρίου 1835) καὶ ἐκείνης τῆς ὑπογραφῆς τοῦ «ὑπὸ αἵρεσιν» Διατάγματος (19/31 Ἰανουαρίου 1835) καταφαίνεται ἡ πρόθεσις τῆς Γραμματείας τῆς Δικαιοσύνης ὅπως ἔχη γνωστοποιηθῇ «κατ' ἐξακολουθήσειν» τὸ οὐσιαστικὸν ἀστικὸν δίκαιον πρὶν ἢ τεθῇ εἰς ἐφαρμογὴν ὁ νέος Ὄργανισμός τῶν Δικαστηρίων καὶ τῶν Συμβολαιογράφων (25 Ἰανουαρίου/6 Φεβρουαρίου 1835), ὥστε νὰ μὴ προκύψῃ προβληματισμός τῶν δικαστηρίων. Ἡ ἀλληλουχία καὶ ἡ συγκριτικὴ παρατήρησις τῶν κειμένων ἀποδεικνύει ὅτι ἡ Γραμματεία τῆς Δικαιοσύνης εἶχε φροντίσει νὰ μὴ εὐρεθοῦν οἱ δικασταὶ ἐνώπιον ἐρωτηματικῶν οἰασδῆποτε φύσεως.

Gesetzbuches, dessen Abfassung Wir bereits angeordnet haben, bei Kraft erhalten werden.

2. Die allgemein gültigen Rechtsnormen, welche durch vieljährige Gewohnheit oder durch Urtheilssprüche bestätigt sind, sollen im Falle [des] eines Widerstreites von den im Gesetzbuche des Armenopulos enthaltenen auf den nämlichen Fall bezüglichen Bestimmungen den Vorzug haben.

3. Unser Staatssekretär der Justiz ist mit der Bekanntmachung und dem Vollzuge des gegenwärtigen Gesetzes beauftragt, welche durch das allgemeine Regierungsblatt, dann an zwei auf einandere folgenden Sonntagen in den sämtlichen Pfarrkirchen des Reiches von den Kanzeln zu verkünden ist.

Athen 19./31. Jänner 1835.

Im Namen des Königs
Die Regentschaft

Armansperg v. Kobell v. Heideck
Greiner

J. Colletis

Exp. 1. Febr. 35. Waschm.<itius>²⁵

Ἡ συνταχθεῖσα τότε ἐπίσημος μετάφρασις αὐτοῦ ἔχει ὡς ἀκολούθως:

Περὶ τῆς Ἐξαβίβλου τοῦ Ἀρμενοπούλου

Ὅθων
ἐλέω Θεοῦ
Βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος

Κατὰ πρότασιν τοῦ Ἡμετέρου ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Γραμματέως καὶ γνωμοδότησιν τοῦ Ἡμετέρου Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, διετάξαμεν καὶ διατάττομεν τὰ ἀκόλουθα:

Ἄρθ. 1

Ἡ Ἐξαβίβλος τοῦ Ἀρμενοπούλου θέλει ἐξακολουθῇ νά ἔχῃ ἰσχύν, καθ' ὅσον τό ἐμπεριεχόμενον αὐτῆς ἀφορᾷ τό Πολιτικόν Δίκαιον, μέχρις οὗ δημοσιευθῇ ὁ Πολιτικός Νόμος τοῦ ὁποίου τήν σύνταξιν ἤδη διετάξαμεν.

25. Γ.Α.Κ., Ὅθων. Ἀρχεῖον, Ὑπ. Δικαιοσύνης, Φ. 4. Πρὸς ἐρμηνείαν τοῦ κειμένου τό ἄρθρον 148 τοῦ Διοργανισμοῦ τῶν Δικαστηρίων, Ναύπλιον, 15 Αὐγούστου 1830 (ἀκολούθως σελ. 496).